

قائم مقام وزیر جهاد کشاورزی در امور تجارت و تنظیم بازار مطرح کرد

تأمین کالاهای اساسی و نهاده‌ها

در بهترین سطح قرار دارد

گفت‌وگو

نقیسه امامی

روزنامه نگار

از تولید داخلی، بازگشایی مجوز صادرات کالا در مواقع لزوم، استفاده از روش‌های تجاری متناسب با شرایط ایران از جمله روش‌های تهاثری و استفاده از ارزهای مسدود، برخورداری از نگاه فربابخشی و تعامل با دستگاه‌های مختلف و استفاده از تکنولوژی و فناوری در حوزه کشاورزی را در اولویت قرار داده و در این مسیر گام‌های جدی و اثرگذاری برداشته است. برای تشریح اقدامات انجام گرفته با علیرضا پیمان پاک، قائم مقام وزیر جهاد کشاورزی در امور تجارت و تنظیم بازار و رئیس شورای راهبردی تجارت، بازرگانی و تنظیم بازار محصولات کشاورزی گفت‌وگویی را انجام داده‌ایم که مشروح آن در ادامه آمده است.

■ **بخش بازرگانی یکی از حوزه‌های مهم در وزارت جهاد کشاورزی است که به واسطه ایفای نقش در تنظیم بازار کالاهای اساسی، نقش مهمی در زندگی و معیشت مردم دارد. شما از زمان حضور در این بخش با چه چالش‌های عمده‌ای در حوزه تجارت خارجی و بازار داخلی روبه‌رو بوده‌اید؟**
حوزه وزارت جهاد کشاورزی علی رغم داشتن مزیت‌های فراوان در برخی مواقع دچار بحران می‌شود که این مسأله ناشی از نداشتن برنامه‌ریزی صحیح و هماهنگ است. از سوی دیگر به این وزارتخانه طی سال‌های اخیر و در دولت‌های قبلی با گرایش‌های سیاسی متفاوت نگاه درجه دو شده است. در نتیجه این مجموعه عمدتاً برای اینکه بتواند رسالت‌های خود را ایفا کند، با سازمان‌های مختلف دچار چالش می‌شود. در سال‌های گذشته بعد از آنکه قانون انتزاع اجرایی شد و بخش‌های بازرگانی از وزارت صمت به وزارت جهاد کشاورزی منتقل شد، مشکلاتی در وزارت جهاد ایجاد شد که ناشی از عدم وجود تجربه و سابقه بازرگانی در این مجموعه بود، چراکه این افراد عمدتاً در بخش جهادی، تولید و کشاورزی فعال بودند.

از سوی دیگر اجرای قانون انتزاع با دو اتفاق حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی و جنگ روسیه اوکراین مواجه شد. در مسأله اصلاح ارز ترجیحی، مخاطب اصلی وزارت جهاد کشاورزی بود که در پی آن قیمت نهاده‌های تولید افزایش جدی پیدا کرد اما چون قانون مصوب مجلس بود و دو سال توسط دولت قبل هم اجرا نشده بود، دولت سیزدهم خود را مکلف به اجرای این قانون دید. ضمن اینکه چند برابر شدن نرخ ارز باعث شد حوزه‌های تولید اعم از مرغداری‌ها، دامداری‌ها و واحدهای تولیدی با معضل

تأمین سرمایه در گردش مواجه شوند و در حدود ۳۵ همت از حوزه تولید در کشاورزی خارج شده و بخش عمده‌ای از آن صرف پرداخت یارانه‌ها گردد. در این بحران حوزه داخلی و بخشی از حوزه خارجی بازرگانی وزارت جهاد تحت تأثیر قرار گرفت. جدی‌ترین تأثیر جنگ روسیه و اوکراین بر قیمت مواد غذایی و کالاهای اساسی مانند گندم، جو، کنجاله و دانه‌های روغنی بود و احتمال بروز قحطی در کشورها را به وجود آورد. اگرچه این بحران به وقوع نپیوست ولی همه کشور خود را آماده برای مقابله با این معضل کرده بودند. بروز اغتشاشات در سال گذشته، ایجاد بحران‌های ارزی و افزایش نرخ ارز نیز چند عامل اثرگذار دیگر در حوزه بازرگانی کشاورزی بودند. موارد مذکور بدنه نوپا و جوان بازرگانی وزارت جهاد را دچار چالش و اتفاقاتی رقم خورد که دولت را مجبور به اصلاح این بخش کرد.

■ **مرغ جزو کالاهای اصلی پروتئینی مورد استفاده همه اقشار جامعه است اما طی چندماه گذشته در مدار افزایش نرخ قرار گرفته است. بخش بازرگانی وزارت جهاد کشاورزی چه اقداماتی برای تعدیل قیمت و جلوگیری از کمبود این کالای مهم کرده است؟**

ترمیم‌هایی که طی چند ماه گذشته در وزارت جهاد کشاورزی صورت گرفت، باعث ایجاد تغییراتی در معاونت بازرگانی، تجارت و تنظیم بازار وزارتخانه شد تا آسیب‌هایی که به زنجیره مرغ و دام زده شده، رفع شود. بخش بازرگانی برای رفع معضلات به وجود آمده با همکاری معاونت امور دام وزارت جهاد کشاورزی اقدام به رفع کاستی‌ها کرد و به عنوان مثال در زنجیره مرغ اقدام به تأمین تخم مرغ نطفه دار برای افزایش

رسالت وزارت جهاد کشاورزی تأمین امنیت غذایی کشور است که بخشی از طریق تولید داخلی و بخشی دیگر از طریق واردات کالاهای اساسی انجام می‌پذیرد. در این مسیر حوزه بازرگانی این وزارتخانه وظیفه افزایش حجم تجارت خارجی و بهبود تراز تجاری بخش کشاورزی، گسترش زیرساخت‌های حمایت‌کننده از صادرات، تسهیل مقررات و قوانین و تنظیم بازار محصولات اساسی کشاورزی را به عهده دارد.

بخش بازرگانی وزارت جهاد کشاورزی در رویکرد جدید خود اقدامات تحولی از جمله حمایت ویژه از زنجیره تأمین، ایجاد تنوع در مبادی تأمین کالا، تنوع در شیوه‌های پرداخت، نظام تعادلی خرید خارجی و حمایت از اقدامات داد که نتیجه آن رشد صادرات کالاهای اساسی کردند ولی به دلیل نبود نگاه فربابخشی، افزایش خرید کالا صورت گرفت که نتیجه آن رشد واردات کالاهای اساسی بود، در شرایطی که با داشتن تجربه کافی، می‌توانستیم از منابع مسدود ایران استفاده کنیم یا خرید باقیمت کمتری انجام بگیرد.

یکی از پروژه‌های انجام گرفته توسط بخش بازرگانی ایجاد تنوع در مبادی تأمین کالا است. در گذشته بیشتر کالاها از کشورهای مشخصی خریداری می‌شدند ولی اکنون مبادی متنوع شده‌اند و از اتراسیا، آفریقا، هند، امریکای لاتین و جنوب شرق آسیا کالا خریداری می‌شود مثلاً گندم را از روسیه و قزاقستان و روغن را از ترکیه، اندونزی و مالزی وارد می‌کنیم. یکی دیگر از اقدامات معاونت بازرگانی تنوع در شیوه‌های پرداخت بود، به طوری که از ارز محلی برای خرید کالا استفاده شود. در گذشته واسطه‌ها برای خرید، قیمت می‌دادند اما اکنون وزارت جهاد کشاورزی به تیم خرید خود تکلیف کرده است که به طور مستقیم با تأمین‌کنندگان اصلی مذاکره کند.

جوجه‌ریزی، واردات تخم مرغ و جوجه مادر گوشتی و ترمیم در حوزه اجداد با دریافت مجوز از نهادهای بالادستی کرد. این اقدامات با دورویکرد انجام گرفت؛ اول اینکه سوبه‌های غیر مرغ آزرین در بخش اجداد با ظرفیت محدود به سرعت ترمیم شد. در عین حال وزارت جهاد کشاورزی مکلف شد با اصلاح ژنتیکی دقیق، بهره وری مرغ آزرین را افزایش دهد تا چالشی که میان کل زنجیره تولید با برخی واحدهای تولیدی مرغ آزرین وجود داشت، رفع گردد. ظرفیت جوجه‌ریزی هم افزایش یافت و بسترافزایش تولید مرغ ایجاد شد.

از سوی دیگر اصلاح قیمت مصوب مرغ برای ایجاد جذابیت برای تولیدکنندگان انجام گرفت که همه اقدامات مذکور برای عبور از بحران کمبود تولید در سال گذشته بود. بخش بازرگانی در کنار همه اقدامات ذکر شده برای تنظیم بازار، واردات کوتاه مدت مرغ منجمد گرم را آغاز کرد و بیش از ۵ هزار تن مرغ گرم وارد شد. تولید مرغ را نمی‌توان زودتر از دو دوره ۹۰ روزه افزایش داد اما وقتی ۱۰ درصد عرضه مرغ کاهش پیدا کند، ۹۰ درصد از استفاده کنندگان احساس کمبود می‌کنند و بیش از نیازشان احساس کمبود می‌شود.

استفاده از منابع ارزی مسدود برای واردات مرغ

وزارت جهاد کشاورزی در گذشته برای خرید کالاهای اساسی متمرکز بر ارزهای مرغوب و در دسترس بود که صرف واردات نهاده می‌شد در حالی که ارزهای موجود در بانک TBI عراق و هالک بانک ترکیه که می‌تواند صرف خرید نهاده شود و مجوز افک (OFAC) را هم داشت، کمتر مورد استفاده قرار گرفت ولی اکنون برای تأمین نهاده‌های تولید کشاورزی از جمله ۱۰ میلیون دلار خرید مرغ از منابع مسدود ایران در کشورهای دیگر استفاده کردیم

● **عکس: ایسنا**

بانک مرکزی، معاونت اقتصادی وزارت امور خارجه، رابنزان گسترده در سایر نقاط جهان، مراکز تجاری بزرگ و ارتباطات ایجاد شده استفاده شده است، مثلاً پیش از این گمرک همکاری‌های لازم را با وزارت جهاد کشاورزی نداشت اما به علت ارتباط نزدیک ایجاد شده میان این وزارتخانه و گمرک، کالاها در اسرع وقت و با حداقل اسناد ترخیص می‌شوند. بخش بازرگانی وزارت جهاد کشاورزی ارتباط نزدیکی با بانک مرکزی نیز ایجاد کرده که به فرایند واردات کالاهای اساسی کمک کرده است و پرداخت بموقع ارز نیز منجر به مدیریت بازار شد. حوزه بازرگانی وزارت جهاد کشاورزی به دنبال ایجاد تحول است که بخش‌هایی از آن هم ایجاد شده است. متأسفانه عده‌ای به دنبال ایجاد همه جبهه برای دولت هستند، اما در صورتی که از استراتژی‌ها و اقدامات فعلی صورت گرفته مطلع شوند، کمتر انتقاد خواهند کرد. نمونه آن هم در موضوع تهاثر کالا است که بارها اعلام کرده‌ایم تهاثر شیوه جهانی تجارت است و نباید تقبیح‌شود.

■ **زنجیره تأمین یکی از روش‌های مهم در مدیریت جریان کالاها و خدمات است اما تعداد زنجیره‌ها در کشور ما محدود هستند. بخش بازرگانی چه اقداماتی در راستای توسعه زنجیره‌های تأمین کالا در دستور کار دارد؟**

برای بهبود بازار باید به سمت شکل‌گیری زنجیره‌های تولید در بخش کشاورزی و دامپروری برویم. اکنون ۲۰ درصد تولید مرغ در کشور توسط زنجیره انجام می‌گیرد اما همین زنجیره‌ها در این مدت همکاری کامل با وزارت جهاد کشاورزی کردند. به عنوان نمونه در کشور ترکیه قیمت‌ها در قیاس با قیمت تمام شده پایین‌تر است زیرا در این کشور مرغ در قالب زنجیره‌ها تولید می‌شود. زنجیره‌ها کارخانه تولید خوراک دام، شبکه لجستیک و توزیع در اختیار دارند، بنابراین تولید نهایی برای آنها اقتصادی است ولی در کشور ما هزاران واحد مرغداری پراکنده وجود دارد که با این تعداد بالای تولیدکننده نمی‌توان تعامل کرد. از سوی دیگر اتحادیه مرغداران در قالب مدیریت زنجیره عمل نمی‌کند و بیشتر یک نماینده صنفی است. درحالی‌که زنجیره‌ها تسلط به زیرمجموعه‌هایشان دارند. یکی از اقدامات تحولی پیش روی بخش بازرگانی حمایت ویژه از زنجیره‌های تأمین است. این در شرایطی است که با وجود زنجیره تولید تخم مرغ چنین مشکلاتی وجود ندارد. وقتی چند نماینده از زنجیره تخم مرغ با یکدیگر تعامل دارند و تصمیم‌گیری می‌کنند همه زنجیره تخم مرغ مدیریت می‌شود.

■ **برخلاف شائبه‌های به وجود آمده، ارز نیمایی که از گوشت قرمز حذف نمی‌شود؟**

یکی از اهداف اصلی در حال پیگیری اصلاح سامانه توزیع است تا کالاهایی که با ارز ۲۸ هزار و ۵۰۰ تومانی تهیه شده است به طور مستقیم به دست مردم برسد. به همین منظور ارز نیمایی را برای گوشت منجمد و صنعتی حذف کردیم چون به طور مستقیم توسط مردم مورد استفاده قرار نمی‌گیرد اما گوشت گرم و تنظیم بازاری را به دلیل اثرگذاری مستقیم در سفره مردم از ارز نیمایی خارج نمی‌کنیم. ما بعضی از کالاها را از گروه ارز ۲۸ هزار و ۵۰۰ تومانی خارج می‌کنیم و با سری دیگری از کالاهایی که به طور مستقیم در سفره مردم قرار می‌گیرد، جایگزین می‌کنیم.

■ **واردات نهاده‌های دامی به کشور سهم عمده ۷۵ درصدی را دارا است و تأخیر در واردات و عرضه آن آسیب زیادی به بازار و نوسان قیمت‌ها می‌زند. متأسفانه بروز این مسأله در چندماه گذشته باعث بالا رفتن قیمت مرغ شد. این مشکل چگونه رفع گردید و اکنون نحوه توزیع نهاده‌ها چگونه است؟**

یکی از دلایل تأخیر در عرضه نهاده تحریم بانک وارن گلد در آلمان بود. این بانک در دو دهه گذشته درگاه پرداخت هزینه‌های خرید غذا و دارو بوده است ولی بعد از توافق بر سر آزادسازی دارایی‌های ایران، بانک

مرکزی آلمان دارایی‌های بانک وارن گلد را به مدت یک ماه قفل کرد. در شرایطی که بیش از یک میلیون تن دانه و کنجاله سویا در بندر امام خمینی (ره) قرار داشت و پول آنها هم پرداخت شده بود، اما امکان انتقال به حساب تأمین‌کننده وجود نداشت ولی حالا بعد از گذشت یک ماه و نیم پول نهاده‌ها پرداخت شده و در حال ترخیص هستند. یک ماه و نیم روند توزیع نهاده‌ها دچار تأخیر شد، اما در دو هفته گذشته پول بیش از ۱۵ کشتی نهاده پرداخت شده است.

علاوه بر خرید دانه که توسط بخش خصوصی خریداری می‌شود، شرکت پشتیبانی کنجاله سویا هم خریداری کرده است که تحویل تولیدکنندگان می‌شود. با توجه به گشایش‌های انجام گرفته به نظر می‌رسد تا یک سال آینده مشکلی در تأمین نهاده‌ها وجود نداشته باشد. یکی از اقدامات بخش بازرگانی مدیریت خرید نهاده‌های دامی است. سال قبل بیش از ۲۰ میلیارد دلار ارز که بیش از یک سوم واردات کل کشور را تشکیل می‌دهد، برای واردات کالاهای اساسی تخصیص داده شد که عدد بسیار بالایی است.

بر اساس روند واردات هر سال ۱٫۵ میلیارد دلار برای جو اختصاص داده می‌شود ولی ذخایر جو کشور را بررسی کردیم و مشخص شد تا پایان ماه ذخایر تکمیل است ضمن اینکه تولید هم در سال جاری مناسب بود، بنابراین جلوی واردات جو گرفته شد. از سوی دیگر با توجه به خرید ۹ و نیم میلیون تن گندم، ارز واردات مازاد گندم را به کنجاله سویا، ذرت و گوشت منجمد اختصاص دادیم و ۲۰ میلیارد دلار ارز تخصیص داده شده به بخش بازرگانی در سال قبل امسال به ۱۵ میلیارد دلار رسیده است.

■ **بخش بازرگانی وزارت جهاد کشاورزی برای توسعه تجارت خارجی به چه اقدامات تحولی دست‌زده است؟**

یکی از مسائل مطرح در خرید کالا وجود واسطه هاست و سؤال اینجاست چرا باید واسطه‌ها برای خرید حضور داشته باشند. ما تعدادی از تولیدکنندگان را در قالب کنسرسیوم قرار داده‌ایم تا در کشورهای مختلف از نظرات اصلی کالا خریداری کنند. ضمن اینکه از ابزارهای تأمین مالی ایجاد شده توسط سازمان توسعه تجارت در کشورهای تأمین‌کننده کالا استفاده کرده‌ایم و اکنون یکی از کنسرسیوم‌ها برای ۶ ماه آینده کالا خریداری کرده است یعنی ۶ ماه بعد از کالا را پرداخت می‌کند و بدون پرداخت ریال و ارز خرید انجام شود. صندوق ضمانت صادرات با سازگاری دیپلماسی اقتصادی با صندوق‌های بیمه کشاورزی قرارداد امضا کرده است که کنسرسیوم را ضمانت کند چون نزد صندوق دارای ضمانت هستند. صندوق بیمه هم به تأمین‌کننده روسی و برزیلی تضمین داده است که آنها کالی شان را به صورت اعتباری بفروشند. در چنین شرایطی جریان اعتباری واقعی شکل می‌گیرد.

■ **استفاده از فناوری‌ها و تکنولوژی در بخش کشاورزی با بهره‌مندی از تجربه سایر کشورها چه سهمی در میزان بهره‌وری محصولات تولیدی دارند؟**
از دیگر اقدامات برای دیپلماسی فعال بین‌المللی شدن حوزه کشاورزی با دو رویکرد فناوری‌های تولید و راندمان و تکنولوژی است. یکی از پروژه‌ها در حوزه راندمان و تکنولوژی تولید گندم با کشور صربستان بود. طی دو سال قبل با صربستان پایلوت تولید گندم با انجام قرنظینه گیاهی و تست بذر ایجاد کرده‌ایم. این گشت با بذر جدید و شیوه‌های نو انجام گرفته که منجر به افزایش جدی تولید در هکتار با مصرف آب کمتر شده است. چنانچه در کشور تولید گندم با این شرایط افزایش پیدا کند، نه تنها خودکفا خواهیم شد بلکه امکان صادرات هم فراهم می‌شود. یکی از اهداف اصلی وزارت جهاد کشاورزی، انتقال فناوری، کسب دانش‌های روز و افزایش بهره وری در تولید و توزیع است. در همین راستا بیش از ۲۰ موضوع را برای حوزه تحولی در وزارت جهاد کشاورزی دنبال کرده‌ایم که منجر به افزایش راندمان تولید می‌شود و کاهش قیمت محصولات کشاورزی را در پی دارد.